

שאלה ומשיב

אשכול יוסף

מאצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מתקיימת יערי שביתת התורה

לכסות ראש במטפחות הס"ת

שאלה:

נשים הבאות לעזרת נשים פרועות ראש האם מותר לכסות ראשן במטפחות של הס"ת?

תשובה:

במשנה במסכת מגילה (כו.) איתא, שאסור להוריד מקדושה חמורה לקדושה קלה, ולכן מכרו ס"ת לא יקנו בכסף זה ספרי נביאים וכתובים, מכרו ספרי נביאים וכתובים לא יקחו מטפחות, מטפחות לא יקחו תיבה, תיבה לא יקחו בהכנס"ס, בהכנס"ס לא יקחו רחוב. ומבואר שיש למטפחת ס"ת קדושה חמורה יותר מתיבה ובהכנס"ס, וכמבואר גם ברישא של המשנה, שאם מכרו תיבה או ס"ת יכולין לקנות בדמיהן מטפחות. ולפי"ז נשים הבאות פרועות ראש לבהכנס"ס, אסור ליתן להם מטפחות הס"ת לכסות בהן ראשן, שבשימוש המטפחות לצורך עצמן יש בזה משום הורדה מקדושה חמורה.

אלא שלכאור' יש לדון בדבר מצד מצוות לאו ליהנות ניתנו (נדריים טז:), וא"כ השימוש לדבר מצוה כגון כיסוי ראש אין בזה הנאה כלל, ואינו מורידו מקדושה חמורה לקדושה קלה, נראה דליתא לפי שהורדה לקדושה אינו תלוי כלל בהנאה, שהרי איסור הורדה מקדושה חמורה לקלה הוי אפילו כשאין שום הנאה להדיוט ומשתמש בו לקודש, כגון שמוכר ס"ת לקנות בהן חומשים, או ס"ת לקנות בהכנס"ס, שאף שאין שום הנאה בהורדה, עצם ההורדה מקדושה חמורה לקלה הוי גוף האיסור, ולכן כאשר משתמש במטפחות של ס"ת לכיסוי הראש הוי איסור, כיון שקדושת הס"ת קדושה גמורה, משא"כ בכיסוי ראש לא הוי קדושה כלל, אף דהוי מצוה, ויש כאן הורדה גדולה בקדושה.

ונראה להביא ראייה לדבר ממ"ש בסנהדרין (מח.), ומקורו במשנה כלים (כ"ח מ"ה), כיפה שהוא טמא מדרס, ונתנו לספר, טהור מן המדרס, אבל טמא טמא מת, ופירש רש"י אשה שנתנה את צעיפה, שהוא טמא מדרס, שראוי הוא למדרס לפי שפעמים מקפלת אותו ויושבת עליו או משעינה ראשה עליו, ונתנו לס"ת, טהור מן המדרס בלא שום טבילה, דע"י נתינתו לס"ת מתבטל ממנו שם מדרס, שהרי אם בא להשתמש בו אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, כמ"ש בגמ' חגיגה, ולכן אינו מטמא עוד אדם וכלים, אבל שם כלי עליו שאף המשך בעמוד 3

וַיִּקְוֹזוּ סֹפְרֵי הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (כ"ד ז')

**מי בוזר במי הקב"ה בוזר בנו
להיות לו לעם או אנזונו בוזרנו בו
יתברך להיות עבדיו בבזיזת
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע?**

**קטע מתוך דרשה הנדפסת בספר
החדש "גילי זהב" העומד לראות אור
אי"ה בימים הקרובים**

המקורות הובאו בספר

מורי ורבותי! אשאל אתכם, שאלה גדולה:

אנו אומרים, 'אשר בחר בנו מכל העמים', מי בחר במי - האם הקב"ה בחר בנו, או אנחנו בחרנו בו? כולם מכירים את הגמ' המפורסמת בתחילת מסכת עבודה זרה, עה"פ ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו" וכתוב 'אלוה מתימן יבוא', מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה, עד שבא אצל ישראל וקיבלוה. וכן אמרו רבותינו בספרי, כשנגלה הקב"ה ליתן תורה לישראל, לא על ישראל בלבד הוא נגלה, אלא על כל האומות. תחילה הלך אצל בני עשיו, אמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לו: מה כתוב בה? אמר להם "לא תרצח"! אמרו: הם ואביהם רוצחים שנא' "והידיים ידי עשיו", וכן נאמר "ועל חרבך תחיה". הלך אצל בני עמון ומואב, אמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לו: מה כתוב בה? אמר להם "לא תנאף"! אמרו הם כולם בעלי ערוה, שנא' "ותהרין שתי בנות לוט מאביהן". הלך אצל בני ישמעאל, אמר להם: מקבלים אתם את התורה? אמרו לו מה כתוב בה? אמר להם "לא תגנוב"! אמרו לו הם ואביהם ליסטים, שנא' "והוא יהיה פרא אדם"! וכן לכל אומה ואומה, שאל להם אם מקבלים את התורה, שנא' "יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך", ובכל זאת לא קיבלו, שנא' "ועשיתי באף ובחימה נקם את הגוים אשר לא שמעו", ולא דיים שלא שמעו, אלא אפ"ל שבע מצות שקבלו עליהם בני נח לא יכלו לעמוד בהם עד שפרקו עול מעצמם, כיון שראה הקב"ה כן נתנה לישראל.

ובשעה שהקב"ה בא ליתן תורה לישראל אמרו "נעשה ונשמע", ומיד ירדו שישים ריבוא של מלאכי השרת וכתרו לכל אחד מישראל שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד

כנגד נשמע. מיד אמר הקב"ה: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו, דכתיב "ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו"!

ויש להקשות מדוע בשעה שעם ישראל קיבלו את התורה, לא אמרו שירה, כמו שאמרו שירה בשעה שיצאו ממצרים?

שאלה זו שואל הגאון רבי שלמה אלקבץ זצ"ל בעל הלכה דודי, ויש על שאלה נפלאה זו כמה תירוצים. לפי מה שאמרנו, מיושבת גם קושיא זו: עם ישראל כן אמרו שירה! מה השירה של עם ישראל? "נעשה ונשמע"! מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו, פירוש: מלאכי השרת יש להם שירה מיוחדת מאד מאד שהיו שרים לפני הקב"ה, ומה היא אותה השירה? "נעשה ונשמע"!

אז מי בחר במי? האם הקב"ה בחר בנו, או אנחנו בחרנו בו?! שאלה או לא שאלה? הרי אנחנו בחרנו בהקב"ה, אנחנו אמרנו "נעשה ונשמע". לכאורה היה צריך לומר: 'ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר אנחנו, עם ישראל, בחרנו בך'. מה זה 'אשר בחר בנו'?

תשמעו רבותי! אתם יודעים, מצאתי שהגאון רבי יעקב מליסא, בעל 'הנתיבות המשפט' על חושן משפט, ויש לו עוד הרבה חיבורים, היה גאון עצום, הוא שואל את השאלה הזו.

הוא מתרץ תירוץ נפלא: שהקב"ה בא לתת את התורה, הוא יכל לתת לנו את התורה, שאנחנו רק נעסוק בתורה, אבל הקב"ה נתן לנו גם את הכח לפסוק בתורה. חכמי ישראל יש להם כוח שמה שהם פוסקים כאן, כך נפסק בפמליא של מעלה, וכמו שאמרו בגמ' לא בשמים היא. אפילו בת קול יוצאת ומכרזת, מה לכם אצל רבי אליעזר, בסוגיית תנורו של עכנאי, שהלכה כמותו. בכל זאת לא בשמים היא. אין הלכה כמו שפוסקים בשמים, הלכה כמו שפוסקים פה חכמי ישראל.

אומר בעל הנתיבות, הקב"ה יכל לתת לנו את התורה רק שנלמד בה, אבל לא שנפסוק. ולא היה ניתן הכוח והממשלה לחכמי ישראל, וכמו שכותב הר"ן בדרשותיו, שניתנה התורה לעם ישראל לשדד בה את כל מערכות השמים. אנחנו יושבים פה ולומדים תורה, אנחנו בונים עולמות עליונים בשמים. עכשיו יצליחו במלחמה בעזה, או לא? זה תלוי אם יהיה עוד תורה. אם יש עוד תורה זה נותן כוח לנצח במלחמה. אם יש עוד תפילות, עוד עמל של תורה, עוד הרבצת תורה, עוד שיעורי תורה, זה נותן כוח בכל העולמות. כל הבריאה כולה, הכל כפוף לעסק התורה, ללימוד תורה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל במסכת מכות דף י': עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים. ירושלים! מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שינצחו במלחמה? שערי ירושלים שהיו יושבים ועוסקים בתורה. איפה שגשר המיתרים, שם בשערי ירושלים היה בזמן קדמון ישיבה גדולה, אלפי בחורים יושבים ולומדים תורה. זה שומר על ירושלים. זה מגן על כל ארץ ישראל.

אם כן, אומר בעל הנתיבות, בזה שהקב"ה נתן לנו את התורה לפסוק בה, להורות בה, לשדד בה מערכות - זו הבחירה. בזה הקב"ה בחר בנו. על זה אנחנו אומרים: "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". זו הבחירה.

ידוע מה שאומרים בהגדה: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה", וקשה וכי שווה קרבת מתן תורה בלי קבלתה? כמו למשל חתן שיאמר לכלתו: מספיק ודי לך במה שהגענו למעמד החופה תחת הכלונסאות והפרחים, אולם של פאר והדר וסעודה כיד המלך. די בזה, ואני לא מקדש אותך! אין קידושין היום! מה היא תגיד לו? שוטה שכמותך! מה שווה לבוא לחופה אם אין מברכין על המוגמר בחופה וקידושין?! כל ההגעה לחופה זה אך ורק בכדי לברך על המוגמר, שהחתן והכלה יכרתו ברית והחתן יקדש את כלתו. כך מעמד הר סיני זה היה כמעמד חופה, הקב"ה נראה כחתן ועם ישראל ככלה, כמו שכותב רש"י עה"פ: "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני לוחות העדות לוחות אבן כתובים באצבע אלוהים", ופירש רש"י ככלתו כתיב, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה, ומה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קישוטין, אף ת"ח צריך להיות בקי בכ"ד ספרים. וכותב רבינו המהר"ם מרוטנבורג שאת כל מנהגי חתן וכלה למדים ממעמד הר סיני. ובחיבורי "אשכול יוסף" מועדים שהוצאתי בסייעתא דשמיא, הבאתי 25 מנהגים מקבילים שעושים בחופה, וכולם נלמדים ממתן תורה. אחד הדברים, מה שכותב הרמ"א באבן העזר - שנהגו לעשות את החופה תחת כיפת השמים, על שם שכפה עליהם הר כגיגית, וכמו"כ עושים קידושין רק ע"י שדכן, כמו במעמד הר סיני, שמשה רבינו היה סרסור, ועל ידו נתנה תורה לישראל. המהר"ם מרוטנבורג מביא כעשרה מנהגים בחופה שלמדין ממתן תורה, ובספר הנז' הבאתי כעשרים וחמישה מנהגים, דברים נפלאים ביותר.

א"כ מה שווה קרבת הר סיני למעמד חופה בין ישראל להקב"ה ללא קבלת התורה בפועל?

לפי מה שאמרתי מקודם, מדברי בעל הנתיבות, קושיא זו ג"כ מיושבת הפלא ופלא, ככתור ופרח. ודאי אין הכוונה קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו בכלל את התורה, וכי בלי התורה יש חיים?! אין חיים! בודאי שמעתם מה שאמרו בגמרא, שכאשר רשב"י הגיע לפני רבי עקיבא בבית האסורים אמר לו: רבי, למדני תורה. אמר לו: אני לא יכול ללמד אותך עכשיו תורה. אתה רואה, אני פה בבית האסורים, ישנה סכנה גדולה! אמר לו: אם אתה לא מלמד אותי תורה אני מוסר אותך ליוחאי אבא שימסור אותך למלכות. מה הפשט הפשוט במה שרשב"י מאיים על רבו רבי עקיבא - אמסור אותך למלכות? איפה דרך ארץ כלפי רבו? מורא רבך כמורא שמים, ועוד רשב"י הקדוש! אלא, רשב"י אומר לרבי עקיבא תדע לך, אני בדרגה כזו שאם אתה לא מלמד אותי תורה, התורה זה החמצן שלי! זה החיים שלי! בלי התורה אין לי חיים. זה כאילו אתה ממית אותי. זה פיקוח נפש! אולי קשה לנו להבין את זה, אבל אלו היו המושגים שלהם. זה היה המושג של רשב"י.

אז אין הפשט שלא היינו מקבלים את התורה, אלא להיות בעלים על התורה. וכלול בזה גם כח החידוש בתורה, אדם בא לשיעורי תורה, שומע שיעור ועוד שיעור, פתאום אומר - רגע, הרב הזה הקשה ככה והרב הזה תירץ ככה, אפשר לחבר את הדברים ולחדש כך וכך. יש לך כוח! נתנו לך רשות לחדש! זה נתן לנו את התורה. זה מה שאומר בעל הנתיבות, אנחנו בחרנו בהקב"ה, אמרנו נעשה ונשמע, אבל הקב"ה בחר בנו שאת האוצר הגדול, את התורה הקדושה שהיא השעשועים של ה' יתברך, שזה מה שהקב"ה יושב ועוסק בפמליה של מעלה - את זה הקב"ה נתן לנו בנתינה גמורה!

לכסות ראש במטפחות הס"ת - המשיך

מטפחות הספרים מטמאות טומאה במגע, וזה הרי נגע בעצמה בעודו מדרס, וכשאבד שם מדרס ממנו, מ"מ עדיין כלי הוא ונשאר עליו טומאת מגע שהרי הוא ראוי לה. והנה אם איתא דנשים הבאות לבהכ"ס בגילוי ראש רשאיות להשתמש במטפחות ס"ת לעטוף בהן ראשן, א"כ במה שייחדה מטפחות שלה לס"ת לא הפקיעה עצמה מלהשתמש בו עוד, והמטפחות עדיין עומדת למדרס, והיאך פוקע ממנו טומאת מדרס, אלא על כרחך כיון שהקדישה את המטפחות לס"ת אסור להשתמש בו לכיסוי הראש. ואף שרוב השימוש במטפחות לס"ת ולא למדרס, מ"מ אם היה מותר ג"כ להשתמש למדרס, הן מטמאות מדרס, דומיא דמטפחות של אשה שאינה עומדת למדרס ורק פעמים מקפלתו ויושבת עליו ולכן טמאה מדרס, כדפירש רש"י כנ"ל, וכן מבואר במשנה (שם פ"כ מ"א), ובפ"ה הרמב"ם שם.

למעשה לכאורה היה נראה להקל ע"פ מה שפסק הרמ"א (או"ח ס' קג"ד ס"ח), דהנה המחבר שם כתב: הארון וכל מה שעושים לס"ת, מועיל בו תנאי להשתמש בו שאר תשמיש, אפילו דחול. וכתב הרמ"א, ונהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדושה, כגון: מטפחות של ספרים ושלחן שבבהכ"ס ומעילים של ס"ת, וכתבו הטעם משום דכיון שנהגו כן, ואי אפשר ליהרהר, לב ב"ד מתנה עליהם מעיקרא, כדי שלא יבאו בני אדם לידי תקלה, ואע"ג דלא התנו כאילו התנו דמי, כמ"ש בתרומת הדשן (סי' רע"ג וב"י). אולם מצינו להפמ"ג באשל אברהם שדקדק מדברי מרן השו"ע שדבר שאפשר ליהרהר בהם אין אומרים מסתמא לב ב"ד מתנה עליהם, ומטעם זה פרוכת שבש"ס אסור לעשות ממנו מפה על השולחן מהאי טעמא שיסמכו וישענו עליה, וביאר במחצית השקל שדקדק כן מדברי מרן שסובר שצריך להתנות בפירוש, ולא סומכים בסתמא על לב ב"ד מתנה. והובא בביאור הלכה, וכיו"ב כתב עוד במשנ"ב (ס"ק ל"ז) שדוקא במה שמבורר מנהג להקל, אבל במה שאינו מנהג אין לנו להקל מעצמנו דאפשר דלא התנו ע"ז. ועוד הביא (שם ס"ק ל"ז), מלשון תה"ד שכתב: "נדחקתי כדי ליישב קצת מה שאין העולם נוהרין", ומשמע שאין זה היתר גורף ובשופי.

ולכאורה היה מקום לומר דיש פיתרון בדבר, שהגבאי של בהכ"ס שיש לו סמכות בדבר, יפדה את המטפחות בכסף בשווי דמי המטפחות, על דעת לקנות בכסף זה מטפחות לס"ת, ואז יוכל ליתן לאשה לכסות ראשה במטפחות, ואם אחר התפילה וכדו' האשה תחזיר את המטפחות, יקנה בכסף מטפחות חדשה לס"ת, ואם האשה תקח אתה לביתה את המטפחות, יקנה בכסף מטפחות חדשה, שהרי רק ס"ת אסור למכור, אבל שאר תשמישי הס"ת ובהכ"ס מותר למכור על דעת שלא להוריד את הממון מקדושתו, ובפרט למצוה רבה כזו שהיא קדושת בית ישראל, ואדרבה על ידי כך עלולה האשה ליתן אל ליבה גודל החיוב ומעלת מצות כיסוי ראש ולהתחזק במצוה נשגבת זו. ופיתרון זה יוכל לעשות רב מערב שבת, ואולי יוכל לעשות גילוי דעת ותנאי מערב שבת בדבר פעם אחת בשנה.

אולם עיין שו"ת יביע אומר ח"ג או"ח סי' י"ג שהעלה שבגד שהשתמש בו הדיוט מותר לעשותו פרוכת לארון הקדש, הואיל ופרוכת שלנו שהיא מבחוץ יש לה דין תשמיש קדושה, אולם לעשותו מפה לס"ת אין להתיר אלא ע"י שינוי צורת הבגד ממה שהיה. ובבגד אשה גם לעשותו פרוכת יש להחמיר, אם יש מי שהוא מהקהל שמכירה, משום הרהור, ואפי' אין האשה עוד בחיים. ולכן יש לשנות הבגד עד שלא יהיה ניכר כלל. וא"כ מעתה אם פדה את המטפחות ונתן אותה לאשה שתכסה בה את ראשה, יתכן ויהיה בעיה הלכתית לחזור ולהשתמש בו לס"ת, או שמא יש מקום לחלק כיון שהשתמשה בו רק לפי שעה, וצ"ע לדינא, ולקוצר הזמן קיצרתי וכעת עמד קנה במקומו, ואי"ה עח"ל לברר העניין על בוריי.

בס"ד

פניני זיזוף זוזבלי להבות אש

אספקלריה מאירה למאורעות התקופה

סיפורים מרטיטים ומפעימים

ספר זוד"ש מבית היוצר של מכוון "כרם יוסף"

הכונו אי"ה בקרוב!

מזן תאריך חגי שמחה יידיש ועברי תשפ"א

Shlomo Yedidya Zahafrani
Rav of Kehilot Aneiy HaTorah
Rosh-Kollel & Av Be'it Din Keter Torah

שלמה יידיה ועזראני
נשיא קהילות "עשני התורה"
רי"כ ואב"ד "בית תורה"

יום ה' ח' שבט התשפ"ה

סכנה פרכה

הגני לכרך את הרב היקר והחשוב השוקד באהלה של תורה לילה כיום יאיר חשיכה כאורה, חריף ובקיא משנתו דך ונקי, מעלת הרה"ג יוסף חיי סימן טוב שליט"א. אשר לך באהלה של תורה ושם לילות כימים להוות עמל ונגע באהבה, וגם לרבות שיראתו קודמת לחכמתו.

ועתה העלה מגילת ספר בידו ואשר פיו יקבנו "גלילי זהב", חידושי תורה ופנינים ודרשות חוצבי להבות אש, המיוסדים על פי דברי חז"ל ורבותינו ראשונים ואחרונים ז"ע, שטסר כפני חברים מקשיבים. וערך את הדברים בטוב טעם ודעת דבר דבור על אופניו, וסה להוציא דבר מתוקן, כל הרואה אומר ברקאי.

וכבר איתמחי נבוא ואתמחי קמיע בספריו הנפלאים "כרם יוסף" על הש"ס, וסדרת "אשכול יוסף" עה"ת ומועדים. על כן אמנא לפעליה ישר וחספן ה' בידו יעלה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות דגופא ותהורא מעליא וכט"ו אכ"ר.

ביקרא דאדיינא

אשר יוסף זאחאפראני

להצלחות עדי מירון ניסים בן זויה שיזוי

ונראה בס"ד ליישב, שודאי בשופטני לא עסקינן, כי לא נתנה תורה רשות לאדם למכור את בתו בשביל נזיד עדשים או רווח ממון בעלמא, אלא עיקר כוונת התורה שאם האב עני ואין לו ממה להתפרנס, שרק אז הותר למכור בתו כמו שהצריך הרמב"ם (פ"ד מהל' עבדים) שלא ישאר לאב כלום, לא קרקע ולא מטלטלין ואפילו כסות שעליו, ומטבע הדברים באופן כזה האדם אין ליבו פנוי לעבודת השי"ת ועסק התורה, לכך באה התורה להורות שמעיקר הדין אם כוונתו במכירת בתו שיוכל לעבוד את ה', ראוי שיהיה אפילו מוכר את בתו כדי שיהיה פנוי לשבת ולעסוק בתורה, וכעין מה שמצינו בעירובין (כב.) רבא אמר במי אתה מוצא תורה, במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב, כמעשה דרב אדא בר מתנא שהיה הולך לבהמ"ד, ואמרה לו אשתו: ילדיך מה אעשה להם? והשיב לה שיש באגם ירקות הגדלים מההפקד, אשר ממנו ניתן להכין מאכל לילדים. ועיין עוד בגיטין (ו:) שר' אביתר שלח לרב יהודה, בני אדם העולים מבבל לארץ ישראל ללמוד תורה הן קיימו בעצמן "ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו בין וישתו" ופירשו התוספות שלפי שהן משתהין בארץ ישראל היו בניהם ובנותיהם משתעבדים בשביל מזונות, והיינו בזונה בשביל מזונות, ועוד מפרש ר"ת כדאמר בירושלמי דעובדא הוה באחד שמכר את בתו כדי שיוכל ללמוד תורה והלך ולמד.

ומטעם זה לא התירה תורה למכור את הבן שהוא חייב במצוות ובת"ת, וצריך לחנכו שיגדל לתורה, ואם ימכרו לעבד להתעסק בחומוריות העולם לא יוכל האב לחנכו, והבן לא יוכל להשלים עצמו בתורה ובעבודת ה', משא"כ הבת שפטורה מת"ת וכן מרוב המצוות, לפיכך הטילה תורה עליה רשות מכירתה. ומטעם זה אין היתר לאם למכור את בתה, כי אינה מחוייבת ברוב המצוות ועסק התורה.

ואולם באופן שהאב מוכר את בתו כדי שיוכל לעסוק בתורה, בודאי תהיה הבת שמחה ומאושרת שעל ידה יכול אביה להשלים חובתו לעסוק בתורה ולעשות נחת רוח לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, כי אין המכירה על כורחה של הבת אלא מרצונה הגמור, כי ללא ספק זכות היא לה שנמכרת למען יוכל אביה לעסוק בתורה, ומטעם זה נתנה לה התורה שכר שיהיה אדונה מיעדה לו או לבנו, וכבר ידעת גודל מסירות הנפש של אבות על בנים, וגם בנים על אבות למען יעסקו בתורה.

ומסופר על הרבנית בת שבע קנייבסקי אשת חבר למון הגר"ח קנייבסקי שליט"א שבימי עלומה כאשר היתה מלחמה ולא היו שייירות יוצאות ובאות והיו מחלקים לחם לפי הטף כדי חייהם של התושבים, והוצרך אביה הגדול מן הגרי"ש אלישיב צ"ל לעמוד ולהמתין בתוך יחד עם בני העיר לקבלת לחם לפרנסתו ולפרנסת בני ביתו, אך בתו הרבנית בת שבע, שהיתה אז עוד קטנה לימים, הפצירה באביה שהיא תעמוד בתור, בכל יום ויום, לקבלת אותו הלחם, ואף שהיה זה בעת מלחמה קשה וכרוך בסכנה גדולה, עשתה כל זה כדי שאביה יוכל להמשיך לשקוד על תלמודו, ולימים הפטיר מן הגרי"ש אלישיב צ"ל שבשכר זאת זכתה לבעל ת"ח מופלג שמאיר עיני ישראל בתורתו.

**מתוך הספר
"אשכול יוסף" על התורה**

להנאתה, לפי שיש לאדון מצוה ליעדה לו לאשה, או ליעדה לבנו. ודבריו צע"ג דאדרבה גנאי הוא לבת שנישאת בדרך מכירה לשפחה, והלא מן הראוי שיהיה האב מגדל את בתו וישיאנה כדרך כל הארץ, ועוד שאין האדון חייב ליעדה לו, ועוד שהרי מהתורה האב יכול למכור את בתו אפילו למוכה שחין.

ויש שנדחקו ליישב שלא באה התורה לומר שמוותר לאדם לכתחילה למכור את בתו לאמה, רק באה להורות שמוטב לאדם למכור את בתו מאשר ללוות בריבית, כי בהלוואה בריבית מתווסף לו חובות על גבי חובות, ואילו אם מוכר את בתו הרי היא מגרעת פדיונה, שמחזרת לאדון דמי מכירתה לפי השנים שנותרו ויוצאת, וכדא"ל בקידושין (כ.). אך גם פירוש זה צ"ע, כי לא זו בלבד שמפשטות דברי חז"ל נראה שמהתורה האב רשאי לכתחילה למכור את בתו לאמה, וכדמשמע במכילתא שאמרו: "הא למדנו שהאב רשאי במכירתה", מה גם שבב"א צ"ע שאם כן היה לתורה לאסור מכירת בתו, כשם שאסרה הלוואה בריבית?

ובפשטות יש ליישב שהתורה התירה מכירת הבת, לא בשביל שתעמוד המכירה ותתקיים לזמן מרובה, אלא לפי שאף מהתורה לא הותר למכור את בתו, אלא רק למי שהוא עני ואין לו מה יאכל כלל, ופן ימות ברעב, וכמו שביאר רבינו הרמב"ם (פ"ד מהל' עבדים): "אין האב רשאי למכור את בתו אלא אם כן העני ולא נשאר לו כלום, לא קרקע ולא מטלטלין, ואפילו כסות שעליו, ואף על פי כן כופין את האב לפדותה אחר שמכרה משום פגם משפחה". ועל כן לפי שיהיו אנשים שלא יהיה להם כלל ממה להתפרנס, ועלולים למות ברעב מרוב בושה שלא לבקש ולא ליטול מאחרים, לכך נתנה התורה עיצה זו בליבם למכור את בתם הקטנה, ועל ידי כך יצא קול מכירת בתם בקרב כל ישראל, וירחמו עליהם וירבו עליהם מוהר ומתן, ויחזיקו בידיהם על כורחם לפרנסם ולהרוויחם, וממילא יהיו פודים גם את הבן, שכבר ידעת שאם יש לאב ממון כופין אותו לפדותה ואפילו בעל כורחו (קידושין יח.). ברם עדיין לא מיישב למה לא התירה התורה למכור גם את בנו, וכן למה ההיתר ניתן רק לאב ולא לאם? ובכלל היאך התירה תורה למכור את בתו למוכה שחין.

וכי ימכור איש בתו לאמה" (כ"א, ו')

היאך התיר רזומנא לנהוג בבתו מנהג בזיון בבתו למוכרה לשפוזות?

העומד ומתבונן בפסוק זה מנקרת במוחו קושיא עצומה, הלא תוה"ק אשר כל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, מאלפת אותנו בינה ומיישרת אורחותינו להשתלם בכל מידה נכונה, לאהבת הבריות ולאחדות הלבבות, כמו שנצטוונו (ויקרא י"ט) "ואהבת לרעך כמוך", ועוד ציוויים רבים שתכליתם להטיב האחד עם משנהו, כמו שנא' (דברים כ"ב) "לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו", ובפרשתנו (כ"ג, ה') "עזוב תעזוב עמו", אזהרה על הכאת אחרים, על עינוי אלמנה או יתום, וכן שלא למשכן כסות חבירו, ועוד כהנה וכהנה. אם כן היאך יתכן שהתורה תתיר לאדם למכור את בתו הקטנה לאמה העבריייה, ואפילו למוכה שחין (ב"ק פז.), היעלה על הדעת ליתן את בתו הפקר לאחרים בשביל בצע כסף?

ואכן מצינו שחז"ל אסרו על האדם למכור את בתו, אף על פי שמהתורה יכול האדם למכור את בתו, עד שאמרו (מגילה כז.) בשם רבן שמעון בן גמליאל: "אפילו אין לו מה יאכל ומכר את בתו אינו רואה סימן ברכה לעולם". וצריך להבין למה תוה"ק התירה דבר זה? ועוד קשה למה התירה התורה למכור דווקא את בתו, ולא את בנו? ועוד יש להבין למה נגרע חלק האם מהאב, שרק לאב ניתנה הרשות למכור את בתו, ואילו לאם אין רשות למכור את בתה (סוטה כג.)?

ומצאתי שהקשה כן בספר תולדות יצחק, וזה לשונו: "יש להבין איך נתנה התורה רשות לעשות אכזריות גדולה כזאת למכור את זרעו, והלא אף בישמעאלים שבמלכות גיניאה אין מוכרין בניהם, והלהן (פסוק ט"ז) כתיב וגונב איש ומכרו מות ימות, וקל וחומר המוכר זרעו ובשרו", ותידיך כי מכירתה היא

עץ חיים למוזיקאים בה ותומכיה מאושר

יזיל לזכות יודיעו האווים היקרים והגעמיים אוהבי התורה ולומדיה להגדיל תורה ולהאדירה פטרונו העלון "אשכול יוסף" מר **זרעון ניסים** הי"ד ובר **אהרן ניסים** הי"ד אורך ימים עושר וכבוד בריאות איתנא ונחרא מעליא ועושה שמחות בכלל הברכות יבורך יודיעו היקר והנכבד **שלומי ניסים** הי"ד **מוקדש ומנצח לע"ה אריהם זיקרים:**
סאלם אליה בן בעסרה ז"ל, **זוריה** בת זוריה ז"ה
לע"ה ניסים בן **זוריה ז"ל**, **ניסים מועלם** בן **סלימה ז"ל**,
ולע"ה **מיכאל בן חזיה ז"ל**, ולע"ה **זוהר בן רוזה ז"ל**,
ת. נ. ז. ה. ה.

כי מניח תצא תורה ודבר זה מירושלים

להאזנה לשיעוריו המרתקים על הרב **יוסף זוי סימן טוב שליט"א** מוזבר סדרת הספרים "כרם יוסף" על הש"ס ו"אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
073-371-8053
לקבלת צינתוק והאזנה בשידור זוי הקיש #
לשורה משמעות:
המערכת שודרה וכל השיעורים מסודרים לנושאים: פרשת השבוע / הלכה ומנהג / מוסר ואגדה / ועוד ניתן להוריד את השיעורים בקול הלשון